

OLAMI MENTORSHIP

מסכת אבות, נעים להכיר

בעקבות החכמה היהודית

החל מהשבת שלאחר חג הפסח נוהגים
בקהילות רבות להתחיל וללמוד את **מסכת**
'אבות'.

מידי שבת לאחר תפילת המנחה,
מתכנסים יהודים בכל תפוצות ישראל
וקוראים יחד את 'פרקי האבות', דברי
החכמה והמוסר שנאמרו על ידי חכמי
ישראל לדורותיהם.

במסגרת הלימוד ב'אחים לנפש' נעסוק
במסרים שונים מתוך המסכת ונלקט
תובנות רלוונטיות עבור כל אחד ואחת
מאיתנו.

ספירת העומר

מנהג הלימוד במסכת אבות בחודשי הקיץ מופיע בטור* משמו של רב עמרם גאון ונתנו לו טעמים שונים .

ימי ספירת העומר: ימים אלו הינם ימי-דין מתוחים. זו התקופה בה אנו נוהגים אבלות על פטירתם של שנים-עשר-אלף הזוגות, תלמידי רבי עקיבא, שנהרגו במגיפה בשל פגם במידותיהם.

ימים אלו מאופיינים בפתיחות-לב ורצון לשמוע מוסר ואורחות חיים, על מנת להימנע מתוצאות טרגיות כמו אלו שבאו על תלמידי רבי עקיבא.

*יש לי מושג

ספר 'ארבעה טורים' או 'הטור' הוא קובץ פסקי הלכה שיטתי, המסכם את כל ההלכה הנוהגת לאחר החורבן, שכתב רבי יעקב בן אשר, המכונה גם בעל הטורים (ה'ל'-ה'ק"ב ~1270 - 1343~).

כאשר נוכח רבי יעקב בן הרא"ש בריבוי המחלוקות ההלכתיות בזמנו, החליט לחבר את הספר. כך כתב בהקדמתו: "יען כי ארכו לנו הימים בגלותנו ותשש כוחנו, ושמם לבנו, ורפו ידינו, ונשתבשו הסברות וגדלו המחלוקות ורבו הדעות ולא נשארה הלכה פסוקה שאין בה דעות שונות...".

כתיבתו הסתיימה בשנת ה'ק' (1340~). הספר התפשט בכל התפוצות והוא הספר העברי השני שנדפס (שנת 1475). כיום נפוצות במיוחד מהדורות מוגהות חדשות של הספר הכוללות הערות, פירושים ותוספות. ספר זה הוא המקור למבנה ולניסוח של רוב ההלכות בספר שולחן ערוך שנכתב כמאתיים שנה מאוחר יותר, בידי רבי יוסף קארו, שבנוי כקיצור לפירושו על ספר ארבעה טורים, הנקרא בית יוסף.

מתכוננים

הכנה לחג השבועות: הימים שבין פסח לעצרת משמשים גם כימי הכנה לחג מתן תורה.

'דרך ארץ קדמה לתורה' ועל כל יהודי החפץ לקבל את התורה כראוי, להכין את עצמו גם במימד האיש.

זו ההזדמנות לכל החפץ בכך לרומם את מידותיו ולהפוך להיות אדם ראוי ואיכותי יותר.

פרקי המוסר שכתבו רבותינו סוללים את הדרך לבניה עצמית ולרוממות אישית.

שמור את חודש האביב

מזג האויר: לאחר החורף הארוך והקודר, הכל מתחיל ללבלב. הצמחייה חוזרת ומתכסה בצבעים מרהיבים והעולם כולו הופך פורח ושמח.

ימים נחמדים אלו טומנים בחובם גם סיכון לא קטן. החשק הגדול לצאת ולטייל, לחוות את האביב המתחדש וליהנות מכל מה שקורה בחוץ, עלול להסיט את האדם מהתבוננות בחייו ובשאיפותיו.

מסכת אבות מספקת את הכלים לשמירה על סולם ערכים ברור של עיקר וטפל, בתוך עולם מלא בפיתויים ובריגושים.

ברצף של אמרות קצרות מספקים לנו רבותינו כלים שיסייעו לנו להפוך את העולם בו אנו חיים לעולם טוב יותר, ואת עצמנו לאנשים טובים יותר. לימוד מעמיק של דבריהם יכול להאיר לנו פינות חשוכות ולסייע לנו לפתור דילמות יומיומיות.

מִשָּׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינִי,
וּמִסֵּרָה לַיהוֹשֻׁעַ,
וַיהוֹשֻׁעַ לְזִקְנִים,
וְזִקְנִים לְנָבִיאִים,
וְנָבִיאִים מִסֵּרָה לְאַנְשֵׁי כְּנָסֶת
הַגְּדוֹלָה. הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים,
הֵווּ מִתּוֹנִים בְּדִין,
וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים הָרַבָּה,
וַעֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה:
(מסכת אבות, פרק א, משנה א)

שאלות מחשבה / ציון

מדוע מסכת העוסקת בהכוונה מוסרית נקראת 'אבות'?

מדוע המשנה כותבת שמשה קיבל את התורה 'מסיני'?

מדוע רלוונטי לנו לדעת היכן זה קרה?

לשם מה יש צורך בהקדמה המפרטת את דרך מסירת התורה?

הכל מלמעלה

מִשֶּׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי. אֹמֵר אָנִי, לְפִי שְׁמַסְכַּת זֶה אֵינָה מִיִּסְדָּת עַל פְּרוֹשׁ מִצְוָה מִמִּצְוֹת הַתּוֹרָה כְּשֶׁאֵר מִסְכָּתוֹת שְׁבַמִּשְׁנָה, אֵלֶּא כֹּלָה מוֹסְרִים וּמִדּוֹת, וְחֻכְמֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם גַּם כֵּן חִבְרוּ סִפְרִים כְּמוֹ שֶׁבָּדוּ מִלָּבָם בְּדִרְכֵי הַמוֹסָר כִּי־צַד יִתְנַהֵג הָאָדָם עִם חֲבֵירוֹ, לְפִיכָּךְ הַתְּחִיל הַתֵּנָּא בְּמִסְכַּת זֶה מִשֶּׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, לֹא־מֵר לֵךְ שֶׁהַמִּדּוֹת וְהַמוֹסְרִים שֶׁבָּדוּ הַמִּסְכָּתָא לֹא בָּדוּ אוֹתָם חֻכְמֵי הַמִּשְׁנָה מִלָּבָם, אֵלֶּא אִף אֱלֹו נֶאֱמָרוּ בְּסִינַי:
(רבי עובדיה מברטנורא)

מצברים על צפ

מדוע חשוב לדעת שהתובנות הללו הגיעו מסיני?
אלו מסרים חשוב לכם לקבל מהדורות הקודמים?

דרך ארץ קדמה לתורה

כתבו קמאי (הראשונים), דלהכי (שהסיבה בגללה) נקראת מסכת זו אבות, משום דכל המוסרים המובאים בכל ספרי חכמי ישראל ואומות העולם, כולן כלולים במסכת זו למי שמדייק בדבריה היטב.

ולכן דבריה הם האבות לדבריהן המרומזים בה. ולפי עניות דעתי נקראת כן, משום דנכבדות מדובר בה איך יכונן האדם הדעות והמדות שלו.

נמצא שהישרות הדעות והמדות הן אבות מולידות שמירת התורה, אשר בה ישלים גופו ונשמתו לשלם חיוביו לאלקים ואדם.

(יכין)

על אמונה והשגחה

נראה לי שמתחיל מקבלת התורה.

שלא יחשוב האדם דסגי (שמספיק) להשלמת נפשו
בשיעסוק בתורה ויקיימה, ואף שלא יתקן מדותיו יזכה
לעוה"ב...

לכן מתחיל מהתורה ומסיים הם אמרו וכו', ללמדך שגם
הדרך ארץ תורה היא, וכולן קבלנו מסיני:
ועוד נראה לי, שמתחיל עם תורה דאם אין תורה אין דרך
ארץ... כי מי שאינו מאמין בהשגחה, כל הטוב שיעשה הוא
להתפאר, או מחולשת טבעו.

וכל הרע שימנע ממנו הוא רק מיראת עונש בני אדם, והרי
הוא כנושא מסוה, לכן מתחיל ביסוד הכל היא התורה:

(יכין)

חסידי אמת

כיצד האמונה בהשגחה ובכך שקיבלנו הוראות
ברורות איך נכון להתנהג בעולם הופכת אותנו
לאנשים טובים יותר?

מסיני

רצונו לומר שמשה שהיה עניו מאוד, על ידי זה קבל התורה שנמשלה למים שמניחין מקום גבוה ומתאספים בנמוך. ולכן קבל התורה מסיני הנמוך בהרים. להורות שרק על ידי ענוה, שהיא מקור לכל המדות ישרות יזכה אדם לתורה: (מדרש שמואל)

מצברים אל פי

מהי ענווה?

מדוע ענווה חשובה עבור קבלת התורה?

רבי שמואל די אוזידא

רבי שמואל די אוזידא (1545, ה'ש"ה – 1604, ה'שס"ד) היה ראש ישיבה, מקובל ומחבר ספרים שחי בצפת. מתלמידיו הראשונים של האר"י, וחברו של רבי משה קורדובירו.

נודע בחיבורו על פרקי אבות בשם מדרש שמואל. חיבור זה בחלקו הגדול הוא מעין "שיטה מקובצת" - לפירושים אחרים על המסכת, בתוספת פירושים משלו מדרשות שנשא לקהל שומעיו. החיבור נדפס לראשונה בחייו בוונציה בשנת של"ט (1579), שלוש פעמים נוספות בחיי המחבר, ובמשך השנים נדפס עשרות פעמים, הספר הוא מקור חשוב, הואיל ורבים מהפירושים אותם מצטט הרב אוזידא אינם בידינו כיום.

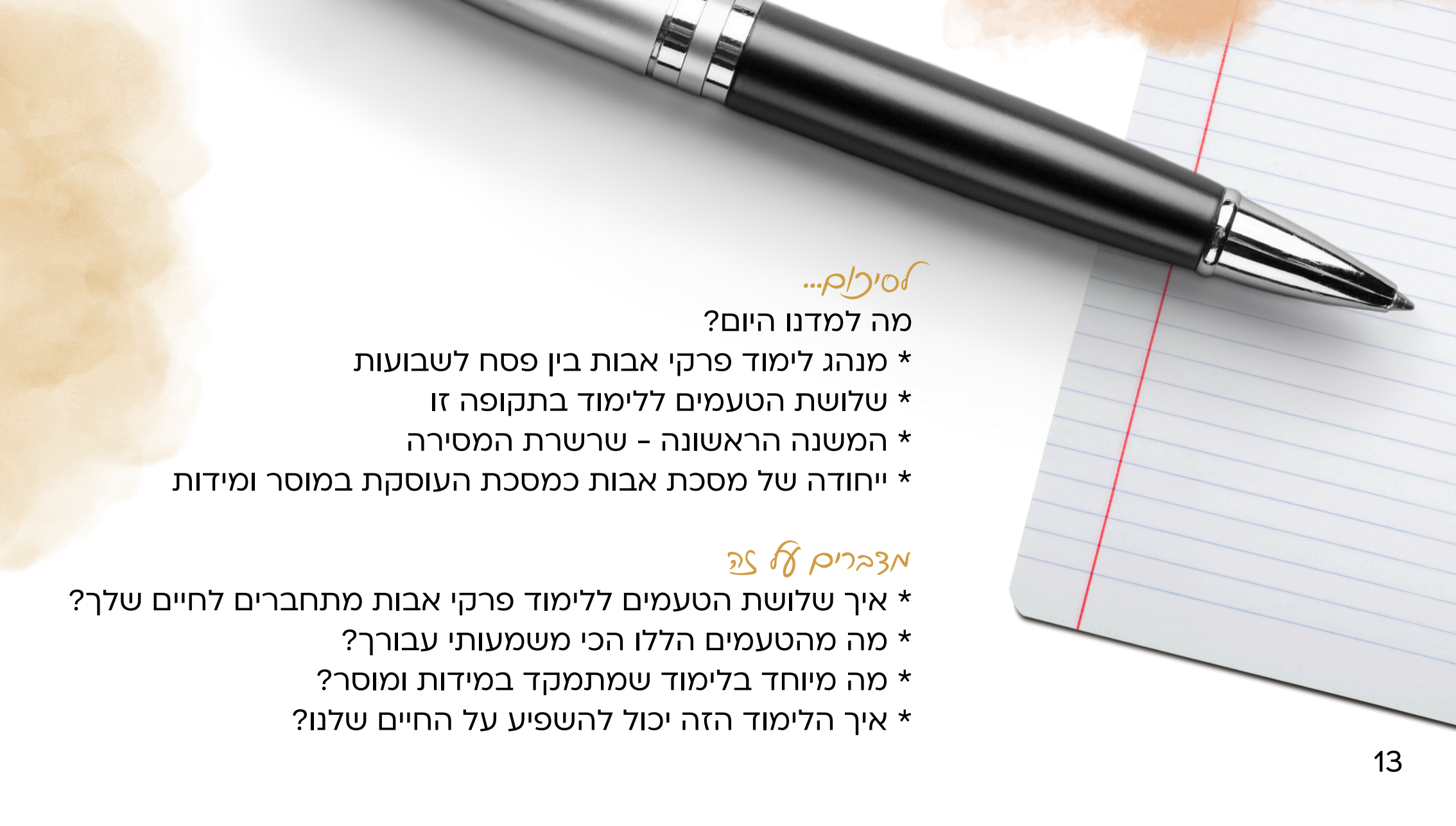
...כי בהיות שהתורה והחכמה לא תתקיים באדם אם לא שקדם יראת חטאו וכמאמר התנא כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת ויראת ה' היא אוצר של קיום החכמה והתורה וכמו שאמר הכתוב והיה אמונת עתיך וגו' יראת ה' היא אוצרו ויראת ה' אשר היה במשה ויהושע וכל שאר הזקנים היא שעמדה להם לקבלת התורה ולמסירתה להם.

ולפי שזאת המסכתא כולה מיוסדת על אדני היראה והענוה ומוסרים ותוכחות והיא אוצר התורה והחכמה כאמור לכן יסד סדר קבלת כל התורה בתחלתה לומר כי המדות הללו שנשנו בזו המסכתא הם הם שגרמו להם שיקבלו את התורה וגם ללמד דעת את העם שהרוצה ללמוד תורה צריך שיחזיק תחלה ביראת ה' הללו:

(מדרש שמואל, רבי שמואל אוזידא)

חלבים יחז

מהי הדרך הטובה ביותר להעביר מסר?

אסיכאם...

מה למדנו היום?

- * מנהג לימוד פרקי אבות בין פסח לשבועות
- * שלושת הטעמים ללימוד בתקופה זו
- * המשנה הראשונה - שרשרת המסירה
- * ייחודה של מסכת אבות כמסכת העוסקת במוסר ומידות

מתחברים אל צפ

- * איך שלושת הטעמים ללימוד פרקי אבות מתחברים לחיים שלך?
- * מה מהטעמים הללו הכי משמעותי עבורך?
- * מה מיוחד בלימוד שמתמקד במידות ומוסר?
- * איך הלימוד הזה יכול להשפיע על החיים שלנו?

OLAMI MENTORSHIP

לרישום
לאחים לנפש
סרקו

